

Виступ Голови ПМГУ Олександра Рябка на робочій зустрічі у Комітеті Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів за участі представників всеукраїнських галузевих профспілок (10.05.2023)

Соціальний діалог - це двосторонній рух назустріч один одному, він базується на **принципах рівноправності, незалежності, поваги і відповідальності**. Якщо один із цих принципів не спрацює – то соціальний діалог не може бути ефективним.

Моє знайомство із соціальним діалогом розпочалося на етапі його становлення, на початку 1996 року, коли прийшов до секретаріату Національної ради соціального партнерства (при Президентові України) на посаду головного експерта. **Неймовірно цікаво** було працювати та пізнавати місце і роль соціального діалогу в демократичному суспільстві. Хочу відмітити, що на той час найбільшими його прихильниками були профспілки, які доклали багато зусиль до його становлення та розвитку. За всі роки незалежності України був і залишаюсь його активним учасником на всіх рівнях від національного до виробничого. Тому дуже добре розумію його значимість, особливо в умовах війни.

На жаль, у **квітні 2018 року ми провели фактично останнє повноцінне засідання НТСЕР**, на якому розглядали питання про збереження трудових ресурсів. Тоді, на засіданні головував віцепрем'єр-міністр П.Розенко, були присутні академіки Е.Лібанова та В.Геєць, експерти Міжнародної організації праці (МОП). Прийняли рішення про розгляд цього актуального питання на засіданні КМУ, але не судилося... Після того засідання головний національний майданчик соціального діалогу завмер, але на галузевому і виробничому рівні діалог продовжується, звісно з певними вадами, бо всі дивляться вгору - на рішення влади.

Сьогодні наша Влада, Уряд багато роблять для залучення міжнародної допомоги у боротьбі України проти військової агресії РФ. Ця допомога вкрай необхідна для ЗСУ та підтримки економіки України.

Але вважаю, що на внутрішньому ринку робиться недостатньо для підтримки національної економіки, стратегічних галузей промисловості. Малий бізнес - то добре, але мають працювати промислові підприємства, бо саме вони забезпечують надійний тил для ЗСУ.

Законодавством надали широкі права роботодавцям, обмеживши права працівників, **що зробило критичною проблемою збереження трудових ресурсів**. Ми втрачаємо цей головний ресурс також і для відродження країни.

Держава опікується проблемами ВПО – і це добре, але не помічає проблем працівників, зокрема, які втрачають робочі місця і з якими призупиняються трудові відносини. Люди не знають, як виживати в умовах безробіття, шаленої інфляції, суттєвого падіння рівня доходів (основні джерела – це зарплати та пенсії). **Середній рівень ЗП в Україні нижчий рівня МЗП, наприклад, у Болгарії**, я не кажу про більш розвинуті країни Європи.

Світовий досвід підказує – в умовах війни ринкова економіка не працює. Має посилюватись роль і вплив Держави на вирішення надскладних проблем як економічних, так і соціальних.

Дослідження та рекомендації МОП, провідних експертів, практичний досвід розвинутих країн, які пройшли тяжкі шляхи кризових ситуацій, в т.ч. воєнного стану, свідчать, що для подолання глобальних криз необхідно приділяти особливу увагу соціальному діалогу для консолідації зусиль і мобілізації всіх ресурсів його Сторін для подолання викликів і загроз, породжених війною.

В центрі всього стоїть людина – людина-захисник, людина-працівник, тому на першому місці в кризових ситуаціях мають бути фундаментальні права і потреби людини. Українці дуже толерантно ставляться до економічних і соціальних труднощів, обмеження прав і свобод в умовах воєнного стану. Але деяких дій влади і роботодавців люди не розуміють, як приклад - нещодавня ініціатива окремих роботодавців скасувати Списки №1, №2 та пільгові пенсії за роботу в шкідливих умовах праці. Це незаконно і несправедливо стосовно працівників.

Хочу зазначити, що в Україні є позитивний практичний досвід, коли в складних для країни ситуаціях саме через соціальний діалог Сторони знаходили ефективні рішення.

Наведу декілька прикладів по ГМК.

1. В 1998р. на тристоронній основі розроблено та прийнято Закон «Про економічний експеримент в ГМК». За домовленості Сторін соціального діалогу, при уряді була створена міжвідомча тристороння робоча група, яка щомісяця робила аналіз реалізації положень Закону. Це дозволило успішно за два роки реалізувати сам Закон - експеримент дав потужний поштовх до стабілізації ситуації в галузі і її подальшого розвитку. Рекомендую ознайомитись з висновками Рахункової палати України з цього питання – вони позитивні.

2. В цей же період в ГМК починається масштабна приватизація, знову величезна купа проблемних питань. **За ініціативи ПМГУ уклали з ФДМУ Угоду про співпрацю –** починається системна і напружена робота в комісіях по приватизації. Представники нашої Профспілки приймають активну участь у роботі практично всіх комісій з приватизації.

При продажу «Криворіжсталі» Уряд запропонував Профспілці взяти участь у розробці розділу договору купівлі-продажу про соціальні зобов'язання покупця, зокрема: збереження трудового колективу, укладення колективних договорів на основі чинної Галузевої угоди, забезпечення належного рівня заробітних плат та гідних умов праці, оздоровлення та медичного страхування працівників тощо. Всього було запропоновано 19 пунктів.

В подальшому цей розділ був як типовий для розробки наступних договорів купівлі-продажу підприємств.

3. Світова фінансова криза 2008 року. Серед промислових підприємств найбільше від кризи постраждали підприємства ГМК. За столом переговорів соціальні партнери домовилися укласти **Меморандум про**

співпрацю між КМУ, роботодавцями ГМК та Профспілкою. Його суть: держава надає економічні та податкові преференції/пільги для бізнесу, роботодавці зобов'язуються збільшувати обсяги виробництва, зберегти робочі місця, своєчасно виплачувати заробітну плату, забезпечувати належні умови праці. І знову напружена робота в робочих групах, яка дала позитивний результат – з 2010 року галузь починає виходити на докризовий рівень виробництва.

Цей досвід тристороннього співробітництва треба використовувати, бо війна вимагає соціальної згуртованості, невідкладних і ефективних дій з підтримки Збройних сил та обороноздатності України, соціального захисту громадян.

І треба пам'ятати, що попереду у нас величезна за масштабами робота з відбудови нашої країни.